

Ger EU upp sin särskilda ”Kubaståndpunkt”?

Eva Björklund

Sedan länge har de flesta EU-staterna velat återuppta normala förbindelser med Kuba, men stoppats av Polen, Tjeckien och Sverige.

Det handlar om EUs ”Gemensamma ståndpunkt” mot Kuba, som antogs 1996 på spanska högerpartiets förslag, utarbetat av USA. Det innebar att EU - mot löfte från USA att inte tillämpa sina blockadlagar mot europeiska företag – lovade att via sina ambassader stödjade de smågrupper på Kuba som USA finansierade för regimskifte. EU-länders ambassader i Havanna inbjöd dem till sina mottagningar och till sina datorer och IT-uppkoppling. Flera – inte minst Sverige – gav också via riksdagspartierna finansiellt stöd till USA-grupperna för ”demokratiuppbyggnad” på Kuba, och fryste ut Kubas diplomater från kontakt med det politiska livet i EU-länderna. Kuba svarade med samma mynt, så många EU-länders kontakter på Kuba begränsades i stort sett till de USA- och EU-stödda ”dissidenterna”.

USA håller dock inte sitt löfte utan har i ökad utsträckning slagit till mot europeiska banker och andra företag som handlar med Kuba och utkrävt miljardbelopp i böter för detta (se sid 17).

2003 skärpte EU sin ”Gemensamma ståndpunkt” stoppade allt institutionellt utbytet med Kuba tills landet anpassar sig till EUs syn på demokrati: kapitalism och flerpartisystem. Enskilda länder fortsatte dock sina kontakter med Kuba.

Kuba jämföras med Al Quaida

Kuba är det enda landet i världen som EU har en sådan ”gemensam ståndpunkt” mot. Kuba jämföras sålunda med terroristorganisationer som Al Quaida. Kuba är enda landet i Latinamerika som EU inte har något handelsavtal med, med hänvisning till bristande respekt för mänskliga rättigheter. För att avskaffa denna gemensamma ståndpunkt måste alla 28 EU-länder vara överens, också Polen och Tjeckien (och Sverige) som hittills motsatt sig detta.

Nu verkar de mer verklighetssinnade krafterna i EU äntligen ha övervunnit detta motstånd. I oktober förra året tog EUs ”utrikesminister” Ashton upp frågan och konstaterade att EU-länderna hamnar i bakvatten när det gäller att utnyttja och påverka utvecklingen ”när Kuba öppnas”. Så beslut togs i februari att föreslå Kuba förhandlingar för att öka handel och investeringar.

Trots allt har båda sidor tjänat på de ekonomiska förbindelser som ändå fungerat de senaste åren i takt med att allt fler EU-länder på egen hand brutit mot den gemensamma ståndpunkten och normaliserat sina förbindelser med Kuba. EU har blivit Kubas näst största handelspartner efter Venezuela, ca 60 franska företag som Pernod Ricard, Accor, Bouygues och Tota är verksamma på Kuba och hundratusentals européer har turistat där. De utgör hälften av de internationella turisterna på Kuba.

I början av mars välkomnade Kubas utrikesminister

Frankrikes och Kubas utrikesministrar

Bruno Rodriguez EU-kollegan Catherine Ashtons förslag att inleda samtal. Han sa att Kuba ser fram emot ett konstruktivt utbyte på jämlik grund, utan villkor och med full respekt för staternas självbestämmande, utan inblandning i andra länders inre angelägenheter.

Och sedan gjorde Frankrikes utrikesminister Laurent Fabius ett besök, det första på 30 år, ett tecken på snabbt förbättrade relationer mellan EU och Kuba. På en presskonferens på franska ambassaden i Havanna den 13 april informerade han om sina samtal med sin kubanska kollega Bruno Rodriguez och att han även träffat Raul Castro, kardinalen och företrädare för franska företag på Kuba.

I den franska offensiven deltog också Paris första kvinnliga borgmästare, Anne Hidalgo, som besökte Kubas paviljong på Paris Hantverkarmässa med över 3 500 utställare från 60 länder. På Kubas paviljong på 90 kvadratmeter ställde 11 konsthantverkare ut arbeten i läder, trä, metall tyg, keramik mm.

Kuba-politiken fläckar EUs rykte

I slutet av april ägde en expertkonferens rum i Havanna om förbindelserna mellan EU och Latinamerika. Den största utmaningen är att övervinna det motstånd som några länder fortfarande visar. EU-parlamentets vice ordförande Miguel Angel Martinez konstaterade att bristen på kontakter skadar både EU och Kuba. Framför allt fläckas bilden av EU i Latinamerika och andra s.k. tredjevärldenländer, som ser Kubas solidariska utrikespolitik som ett föredöme. EUs ambassadör i Havanna, Herman Portocarrero framhöll att samtalen kan vara till stöd för uppdateringen av Kubas sociala och ekonomiska modell.

Den 30 april avslutades första omgången av förhandlingarna och planen drogs upp för fortsatta samtal.